

สิทธิมนุษยชนกับการประกันตัวในคดีอาญา

นายสุทิน นาคพงศ์^๑

บทคัดย่อ

สาระสังเขป

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง^๒ ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ^๓ ถือเป็นคำประกาศอันศักดิ์สิทธิ์ที่รับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Human Right) ซึ่งเป็นสิทธิติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิดจนตาย โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติ ถิ่นที่อยู่ เพศชาติพันธุ์ สีผิว ศาสนา ภาษา หรือสถานะอื่นใด และได้รับโดยเท่าเทียมกันซึ่งสิทธิมนุษยชนโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ในกรณีที่บุคคลใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งศาลยุติธรรมก็ต้องปฏิบัติต่อผู้นั้นอย่างเหมาะสมภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพียงเท่าที่จำเป็น

คำสำคัญ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชน การประกันตัว

^๑ รองประธานศาลอุทธรณ์

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง วรรคสาม วรรคท้าย

บทนำ

สิทธิมนุษยชน (Human Right) ตามประกาศขององค์การสหประชาชาติ หมายถึงสิทธิที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิด โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติ ถิ่นที่อยู่ เพศ ชาติพันธุ์ สีผิว ศาสนา ภาษา หรือสถานะอื่นใด มีความเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ตามความหมายดังกล่าว สิทธิมนุษยชนจึงมีลักษณะที่สำคัญ คือ ความเป็นสากล ไม่สามารถแบ่งแยกได้มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน สละไม่ได้และถูกพรากไม่ได้ แม้กระนั้นก็ได้หมายความว่าบุคคลใดจะใช้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิหรือเสรีภาพ กระทำการใด ๆ ก็ได้ตามอำเภอใจ ในทุก ๆ ประเทศ จึงวางกรอบให้ใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เท่าที่ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น โดยเฉพาะการห้ามกระทำการหรือการงดเว้นกระทำการที่กำหนดเป็นความผิดอาญา หากฝ่าฝืนต้องถูกนำตัวมาพิจารณาพิพากษาในกรณีเช่นนี้จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องเอาตัวบุคคลนั้นไว้ในอำนาจรัฐ โดยการจับกุมคุมขังตามคำสั่งหรือหมายของศาล^๔ เป็นเหตุให้บุคคลที่ถูกกล่าวหาและถูกจับกุมนั้นถูกควบคุมหรือคุมขังในระหว่างสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ และระหว่างการพิจารณาของศาลตลอดเวลาซึ่งอาจกระทบกระเทือนต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพของบุคคลนั้น หากมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ามีได้กระทำความผิด รัฐธรรมนูญ^๕ และกฎหมาย^๖ จึงบัญญัติให้มีการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้

^๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง

^๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคท้าย

^๖ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖

การประกันตัวในคดีอาญา

ความหมาย

"การประกันตัว" และ " การปล่อยชั่วคราว " มีความหมายเดียวกัน คือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมหรือขังของเจ้าพนักงานหรือศาล ตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าความจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและหลักสิทธิมนุษยชนที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การขอประกันตัวในระหว่างสอบสวน เมื่อผู้ต้องหาถูกจับและถูกควบคุมตัวไว้โดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยังไม่ได้นำตัวมาขออนุญาตศาลให้มีคำสั่งขังในระหว่างที่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ผู้ต้องหาที่มีสิทธิยื่นขอประกันตัวต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้^๗

การขอประกันตัวระหว่างฝากขัง เมื่อผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวมาขออนุญาตศาลให้มีคำสั่งขังในระหว่างที่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ผู้ต้องหาที่มีสิทธิยื่นขอประกันตัวต่อศาลที่ฝากขัง^๘

การขอประกันตัวระหว่างการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น เมื่อผู้ต้องหาถูกพนักงานอัยการนำตัวมาฟ้องต่อศาลแล้วมีสถานะเป็นจำเลย จำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอประกันตัวต่อศาลชั้นต้นที่รับฟ้องนั้น^๙ แต่ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องเองผู้ถูกฟ้องยังไม่มีสถานะเป็นจำเลย จนกว่าศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณา ผู้ถูกฟ้องจึงมีสถานะเป็นจำเลย^{๑๐} ซึ่งศาลจะออกหมายเรียกให้จำเลยมาศาลเพื่อให้การแก้คดี จำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอประกันตัวได้ก่อนวันนัดหรือในวันนัดที่ระบุในหมายเรียกก็ได้

การขอประกันตัวชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา เมื่อจำเลยถูกกักขังหรือจำคุกโดยผลของคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี จำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอประกันตัวก่อนที่จะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือจะยื่นคำร้องขอประกันตัวพร้อมกันกับยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือจะยื่นขอประกันตัวภายหลังจากยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วก็ได้^{๑๑}

คำสั่งอนุญาตให้ประกันตัวในชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาค ศาลฎีกา มีผลใช้ได้เฉพาะในชั้นนั้นเท่านั้น เมื่อชั้นของการดำเนินคดีเปลี่ยนไปแล้วก็ต้องยื่นคำร้องขอประกันตัวใหม่

^๗ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ (๑)

^๘ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ (๒)

^๙ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ (๓)

^{๑๐} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสอง

^{๑๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑ (๔)

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอประกันตัว

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอประกันตัว ได้แก่ ผู้ต้องหา จำเลย ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสมรส บุคคลที่มีความสัมพันธ์ในทางอื่นหรือนิติบุคคล เช่น บริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นกรรมการ ผู้จัดการ ผู้แทน ตัวแทน หุ้นส่วน พนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลนั้น

ประเภทของการประกันตัว

การอนุญาตให้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่

(๑) การประกันตัวโดยไม่มีประกัน คือ การอนุญาตให้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี โดยไม่ต้องทำสัญญาประกันและไม่ต้องมีหลักประกัน เพียงแต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาปรากฏตัวต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณี ตามวันนัดหรือคำสั่งหรือหมายเรียก^{๑๒}

(๒) การประกันตัวโดยมีประกัน คือ การอนุญาตให้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป โดยก่อนปล่อยตัวไปผู้ประกันต้องลงลายมือชื่อในสัญญาประกันต่อหน้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ หรือต่อศาล แล้วแต่กรณีว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียก ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกปรับตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน^{๑๓}

(๓) การประกันตัวโดยมีประกันและหลักประกัน คือ การอนุญาตให้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป โดยผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันต้องลงลายมือชื่อในสัญญาประกันต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ หรือต่อศาลแล้วแต่กรณีว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียก และมีการวางหลักประกันไว้เพื่อที่จะสามารถบังคับเอากับหลักประกันตามจำนวนที่ระบุไว้เมื่อมีการผิดสัญญาประกัน^{๑๔}

หลักประกันที่ใช้ในการประกันตัว

หลักประกันที่ใช้ในการประกันตัวในกรณีที่ต้องมีประกันและหลักประกัน ได้แก่ เงินสด หลักทรัพย์อื่น เช่น ที่ดินมีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก หรือ น.ส. ๓) กรมสิทธิห้องชุด พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตัวแลกเงินที่ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้ออกตัว แคชเชียร์เช็คของธนาคารพาณิชย์ เงินฝากธนาคาร หนังสือค้ำประกันของธนาคารพาณิชย์ หนังสือรับรอง

^{๑๒} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๐

^{๑๓} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๒

^{๑๔} อ้างแล้วตาม ๑๓

หรือกรมธรรม์ประกันอิสระภาพที่ออกโดยบริษัทประกันภัย บ้านพักอาศัย รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ รวมทั้งใช้บุคคลที่รับราชการ หรือบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพ แพทย์ เภสัชกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ครู ในกรณีที่บุคคลนั้นเองตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยขอประกันตนเอง โดยสามารถทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน ๑๕ เท่า ของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน^{๑๕}

การพิจารณาคำขอประกันตัวและกำหนดหลักประกันหรือวงเงินประกัน

คำขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ^{๑๖} เมื่อได้รับคำร้องขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้ว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ หรือศาลต้องรีบสั่งอย่างรวดเร็ว และผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว^{๑๗} การสั่งหรือวินิจฉัยว่าอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้พึงพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ ได้แก่ ความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีค่าคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณีศาลพึงรับฟังประกอบการวินิจฉัยได้^{๑๘}

การใช้ดุลพินิจสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย แม้จะมีกฎหมายบัญญัติให้พึงพิจารณาตามข้อต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ก็มักมีคำกล่าววิพากษ์วิจารณ์พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลอยู่บ่อยครั้งว่าเป็นการใช้ดุลพินิจกว้างขวางมากจนน่าสงสัยว่าเป็นอำเภอใจ มีการเรียกหลักประกันสูงมาก จนเป็นอุปสรรคหรือยากที่จะหาหลักประกันให้เพียงพอ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีจึงยากที่จะช่วยเหลือตนเอง หรือผู้อื่นให้ได้รับการประกันตัว อันมีผลกระทบโดยตรงต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรืออาจฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้ควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้หลบหนี^{๑๙}

นักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสมัยใหม่มีพื้นฐานความคิดว่า มนุษย์เป็นผู้ทรงสิทธิในทางกฎหมาย (Subject of Law) มิใช่วัตถุในทางกฎหมาย (Object of Law) ในคดีอาญาผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีก็เป็นมนุษย์ จึงต้องมีสิทธิ ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือรวมเรียกว่าผู้ถูกกล่าวหา ก็ต้องมีสิทธิและถือว่าเป็น "ประธานในคดี" (Prozess-Subject)^{๒๐} การดำเนินคดีอาญารัฐมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อให้

^{๑๕} ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ ข้อ ๑๒

^{๑๖} อ้างแล้วตาม ๕

^{๑๗} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๗

^{๑๘} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘

^{๑๙} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสาม

^{๒๐} คณิศ ฌ นครกระบวนารยยุติธรรมกับรัฐธรรมนูญใหม่ , สำนักพิมพ์วิญญูชน , มกราคม ๒๕๕๘

สามารถดำเนินคดีไปได้โดยไม่ติดขัด แต่มาตรการบังคับบางอย่าง เช่น การจับ การควบคุมหรือคุมขังกระหนาบ กระเทือนสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของบุคคลอย่างมาก การใช้มาตรการบังคับจึงต้องอยู่ภายในกรอบแห่งความจำเป็น กล่าวคือ "ใช้เพราะจำเป็นต้องใช้" และ "ใช้เท่าที่จำเป็นต้องใช้" เท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการเอาตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในอำนาจรัฐ

(๑) เพื่อให้การสอบสวนหรือการพิจารณาคดีสามารถดำเนินไปได้โดยเรียบร้อย เพราะหากไม่เอาตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในอำนาจรัฐ ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานทำให้เกิดความเสียหายแก่การสอบสวน และการค้นหาความจริงของศาล

(๒) เพื่อได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาล เพราะการที่พนักงานอัยการจะฟ้องผู้ต้องหาในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้อยู่ในอำนาจควบคุมของศาล พนักงานอัยการต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมคำฟ้อง^{๒๑} และการพิจารณาคดีของศาลต้องกระทำต่อหน้าจำเลย^{๒๒} หากไม่เอาตัวไว้ในอำนาจรัฐก็ไม่สามารถฟ้องและพิจารณาพิพากษาคดีได้

(๓) เพื่อการบังคับโทษ เพราะการที่ศาลชั้นต้นพิพากษาว่ามีความผิดให้ลงโทษจำเลยหากให้ประกันตัวไปในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วต่อมาศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาพิพากษายืนให้ลงโทษจะไม่สามารถเอาตัวจำเลยมาลงโทษได้

วัตถุประสงค์ของการเอาตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในอำนาจรัฐทั้งสามประการดังกล่าว คือ เหตุแห่งความจำเป็นและต้องกระทำเท่าที่จำเป็น แสดงว่าโดยหลักการแล้วจะไม่มี การเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐเว้นแต่ในกรณีจำเป็น และในกรณีจำเป็นต้องเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐนั้น รัฐอาจผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพโดยการให้ประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวได้ หากเชื่อว่าการให้ประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวไปจะไม่เกิดความเสียหายแก่รัฐ ฉะนั้น หากจะจัดลำดับความสำคัญแล้ว การไม่เอาตัวไว้ในอำนาจรัฐมีความสำคัญเป็นลำดับหนึ่ง การเอาตัวไว้ในอำนาจรัฐมีความสำคัญเป็นลำดับสอง และการให้ประกันตัวหรือการปล่อยชั่วคราวมีความสำคัญเป็นลำดับสาม อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการหรือศาลมิได้เป็นไปดังที่กล่าวมานี้ กลับเป็นการเอาตัวไว้ในอำนาจรัฐจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อมีการจับกุมโดยมีความสำคัญเป็นลำดับที่หนึ่ง การให้ประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวมีความสำคัญเป็นลำดับที่สอง ส่วนการไม่เอาตัวไว้หลังถูกจับหรือการเข้ามอบตัวไม่อยู่ในความคิดของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการหรือศาลก็ว่าได้ ทางปฏิบัติเช่นนี้เห็นได้ว่าขัดแย้งกับหลักการทั่วไปของการประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราว ซึ่งควรถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้^{๒๓}

^{๒๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕

^{๒๒} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒

^{๒๓} อ้างแล้วตาม ๑๗

บทสรุป/เสนอแนะ

สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต้องได้รับการเคารพและได้รับการคุ้มครองในทุกสังคม การจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ต้องมีความจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น เหตุจำเป็นที่ว่านั้น หมายถึง เฉพาะเหตุเกรงว่าจะหลบหนี กับเหตุเกรงว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และเหตุที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น เมื่อมีการร้องขอประกันตัวหรือขอลปล่อยชั่วคราวพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลต้องให้ความสำคัญ ต้องอำนวยความสะดวกมากที่สุดให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องพิจารณาและมีคำสั่งอย่างรวดเร็ว การเรียกหรือกำหนดหลักประกันต้องพอควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงความหนักเบาแห่งข้อหา ความร้ายแรงแห่งการกระทำ และผลแห่งการกระทำที่ถูกกล่าวหาหรือฟ้องร้อง และไม่ควรถือเอาตำแหน่งหน้าที่ อาชีพการงานฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นข้อได้เปรียบโดยการให้ความเชื่อถือสูงกว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยอื่น ราคาหลักประกันหรือวงเงินประกันต้องมีจำนวนไม่สูงจนเป็นอุปสรรคต่อการหาหลักประกัน และต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ

นอกเหนือจากการให้ประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและวางหลักประกันแล้ว พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล ควรใช้มาตรการอื่นแทนเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยได้รับการประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวมากขึ้น โดยไม่ต้องเกรงว่าจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือเกรงว่าจะไปก่อภัยอันตรายอื่น ได้แก่ การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Monitoring) ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการประกันตัว ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยต้องลงมือดำเนินการในทันที และถือเป็นมาตรการที่สำคัญกว่าการประกันตัวโดยมีประกันและหลักประกัน